

2021

XTRA MENA

Niet-begeleide minderjarigen op doortocht in België en de nood aan pre-opvang

INHOUDS- TAFEL

- 04** INLEIDING
- 07** WAT IS EEN NBMV IN TRANSIT ?
- 09** PROFIEL
- 10** WAAROM HET VK ?
- 13** PARCOURS
- 15** NODEN
- 16** CIJFERS
- 18** DETECTIE

20	ONDERVONDEN MOEILIKHEDEN
21	FEDASIL
25	DIENST VREEMDELINGENZAKEN
28	DIENST VOOGDIJ
32	POLITIE
34	AANBEVELING PRE-OPVANG
36	NOOD AAN EEN PRE-OPVANG MET GEÏNTEGREERD INLOOPCENTRUM
38	BELANGRIJKE PIJLERS VOOR EEN PRE-OPVANG
49	CONCLUSIE
51	DANKWOORD
52	CONTACT

INLEIDING

Dit rapport werd geschreven in het kader van het project Xtra MENA.

Het project Xtra MENA maakt deel uit van de cel NBMV van CAW Brabantia – antenne Caritas International. Het werd in 2018 en 2019 gedeeltelijk gefinancierd door UNHCR Benelux en sinds april 2019 door Fedasil.

De idee van dit project vond zijn oorsprong in de toename van het aantal transitmigranten, ook wel migranten op doortocht genoemd. Binnen deze specifieke groep bevinden zich ook steeds meer minderjarigen. Deze niet-begeleide minderjarigen zijn één van de **meest kwetsbare groepen** op het vlak van asiel en migratie. Ze staan wantrouwig tegenover officiële instanties en zijn bijgevolg volledig toegewezen op hun eigen netwerk. Ook mensen die het met deze minderjarigen niet altijd goed menen, maken deel uit van dit netwerk. Deze jongeren willen zich omwille van verschillende redenen vaak niet laten registreren en hebben daardoor ook geen perspectief op opvang of andere rechten. Systematisch verloren we deze bepaalde subgroep gezien hun wantrouwen om beroep te doen op het bestaande systeem dat zekere vormen van registratie vereist.

Ons team van voogden observeerde eind 2014-begin 2015 een aantal problemen aan de rij wachtenden bij Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ). Kwetsbare profielen, waaronder dus ook niet-begeleide minderjarigen, ondervonden problemen om bij DVZ hun asielaanvraag te laten registreren. Gedurende de periode 2014-2017 observeerden we problemen in verband met onvoldoende toegang tot de asielinstanties, onvoldoende toegang tot juiste informatie, onvoldoende toegang tot (aangepaste) opvang etc. Als team probeerden we toen al mensen correct in te lichten en steeds opnieuw de link te leggen met de formele instanties.

In de nasleep van de aanvankelijke verhoogde influx in 2015, werden we door diverse organisaties gecontacteerd dat er zich meer en meer minderjarigen begonnen te verzamelen in de buurt van het Noordstation. Toen was er vooral sprake van Egyptische minderjarigen. Deze groep bleek moeilijk te bereiken, vooral omdat er toen al lokale smokkelaars actief waren en omdat de perspectieven voor deze groep uiterst zwak waren. Ondertussen zien we geen Egyptische minderjarigen meer, maar zien we wel een continue toestroom van niet-begeleide minderjarigen van verschillende nationaliteiten en met verschillende kwetsbaarheden.

Sinds die beginperiode zijn we binnen het team onophoudelijk op zoek gegaan om tegemoet te komen aan de behoeften van de niet-begeleide minderjarigen in transit, laagdrempelig en met het oog op het verminderen van de verdwijningen.

De context en de toestroom van deze kwetsbare groep wijzigt constant en brengt nieuwe uitdagingen met zich mee. Zo heeft de gezondheids crisis deze minderjarigen bijzonder hard getroffen. Ze worden tijdens hun vlucht met veel verschillende (hygiënische) maatregelen geconfronteerd. De nood aan coherente en correcte informatie is nog belangrijker dan ooit, alsook de nood aan expertise en de nood aan blijvende verbinding tussen het non-formele netwerk, waar deze jongeren vaak verblijven, en het formele netwerk waar zij adequaat kunnen opgevangen worden.

Ondertussen is gebleken dat het fenomeen van niet-begeleide minderjarigen (NBMV's) in transit niet van voorbijgaande aard is. Gezien de minderjarigheid en de kwetsbaarheid van de doelgroep, kan men dit fenomeen niet negeren en dient er verantwoordelijkheid opgenomen te worden ter ondersteuning van deze doelgroep.

Onze missie is de NBMV's in transit ondersteunen, intensief informeren en adviseren door:

- hen te informeren over alle aspecten inzake bescherming en opvangmogelijkheden in België
- hen sensibiliseren, vormen en ondersteunen van alle actoren en eerstelijns hulpverleners die geconfronteerd worden met deze minderjarigen, inclusief jeugdhulpverlening, steden en gemeenten, etc.
- op basis van de terreinexpertise en onze bestaande netwerken, een voorstel tot pre-opvang doen met als belangrijkste doelstelling het aantal verdwijningen proberen te verminderen.

In de eerste zes maanden van 2021 konden wij **108 NBMV's** informeren tijdens ontmoetingen. Een aantal onder hen besloten beroep te doen op het Belgische beschermingssysteem, maar door de actuele (Covid-19) context, de toename in leeftijdswijfels en de Brexit zagen wij een daling in het aantal signaleringen ten opzichte van 2019.

Vanuit onze opgebouwde expertise in het werken met deze NBMV in transit en de kennis van het netwerk waarbinnen we opereren willen we in dit rapport een aantal hindernissen in het parcours van de jongeren belichten. Van daaruit doen we aanbevelingen om zo het aantal (onrustwekkende) verdwijningen naar beneden te halen en op een laagdrempelige manier het vertrouwen met deze jongeren te kunnen opbouwen. Dit is evenwel geen wetenschappelijke studie, er wordt vooral melding gedaan van ervaringen, good and bad practices. Zo blijkt dat er nood is aan een vroegtijdige intensieve ondersteuning en begeleiding via een eerstelijnscontact en via aangepaste opvang. Zo verlagen we het risico op verdwijning en verhogen we de kans op instroom in het bestaande formele (opvang)systeem.

Tegelijk willen we een concrete aanbeveling uitwerken voor een vorm van pre-opvang voor deze jongeren die in 'modus UK' zitten, om hen een plaats te bieden waar zij kunnen tot zichzelf komen, nadenken en opnieuw bouwen aan een toekomstproject.

Hiervoor baseren wij ons op onze eigen expertise met de doelgroep maar ook op overlegmomenten met andere institutionele en niet-institutionele actoren, om zoveel mogelijk informatie en visies op dit onderwerp te verzamelen, zonder daarbij te stellen dat het rapport alle informatie en posities bevat.

WAT IS EEN NBMV IN TRANSIT ?

Er bestaat vooralsnog geen éénduidige definitie van een 'transitmigrant'. In het kader van Xtra MENA, baseren we ons op de definitie die wordt gebruikt door MYRIA:

"Een migrant in transit in België is een **onderdaan van een derde land**, meestal in irregulier verblijf, die **op doorreis** is in België; met als doel zich te **vestigen in een ander Europees land**, meestal het Verenigd Koninkrijk, en die dus in eerste instantie **niet de intentie heeft om zich in België te vestigen**".

Er worden nog andere termen gebruikt om deze groep te omschrijven. In het Nederlands, worden vooral 'transitmigrant', 'transmigrant' en 'migrant op doorreis' gebruikt en in het Frans 'migrant de transit', 'migrant en transit' en 'transmigrant²'.

**"Een
minderjarige
op doorreis
naar een
ander
Europees
land, veelal
het Verenigd
Koninkrijk"**

Een **niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV)** is, zoals vermeld in de wet voogdij³ van 24 december 2002 en de wet m.b.t. vreemdelingen⁴ van 15 december 1980, een persoon:

- jonger dan 18 jaar
- niet vergezeld van een persoon die het ouderlijk gezag of de voogdij over de NBMV uitoefent
- onderdaan van een ander land dan een lidstaat van de Europese Unie, Noorwegen, IJsland of Liechtenstein
- die asiel heeft aangevraagd of geen geldige binnenkomstdocumenten of verblijfsrecht heeft in België.

Volgens de Voogdijwet kunnen ook burgers van landen lid van de Europese Economische Ruimte (EER) of van Zwitserland beschouwd worden als NBMV onder bepaalde voorwaarden.

Een **NBMV in transit** is bijgevolg een niet-begeleide minderjarige vluchteling die zich op Belgisch grondgebied bevindt maar de intentie heeft, omwille van verschillende redenen, zich naar een ander Europees land te begeven (meestal het Verenigd Koninkrijk) om daar te verblijven. In eerste instantie is het dus niet de bedoeling om zich in België te vestigen.

Gezien NBMV's in transit in eerste instantie niet in België wensen te verblijven en zich om die reden niet kenbaar wensen te maken bij de overheden, leven zij op de rand van de maatschappij, zonder enige aanspraak op hun rechten. Doordat het accent hier op 'transit' ligt, zijn zij zelden geneigd hun rechten te laten gelden, aangezien zij slechts 'op doortocht' zijn en de publieke diensten zich dan ook niet verantwoordelijk lijken te voelen voor hen⁵.

NBMV in transit willen niet alleen geen of zo min mogelijk contact met officiële instanties zoals de dienst Voogdij, de Dienst Vreemdelingenzaken, enz. Ze vermijden ook vaak contact met NGO's en verenigingen omwille van diezelfde redenen. Dit heeft als gevolg dat zij **tussen de mazen van het net vallen** en dus **geen enkele bescherming of rechtszekerheid genieten**, hoewel zij in de hoedanigheid van minderjarige, ongeacht de verblijfstatus, over die rechten kunnen beschikken, enkel en alleen al door het feit dat zij kinderen zijn.

PROFIEL

Zoals beschreven, zijn niet-begeleide minderjarigen in transit jongeren die ervoor kiezen om geen internationale bescherming aan te vragen in België of die minstens enorm onzeker zijn om hier een toekomstperspectief uit te bouwen. Deze jongeren willen, omwille van diverse redenen, **zo snel mogelijk een ander Europees land**, veelal het Verenigd Koninkrijk, bereiken. Deze NBMV willen daarom in eerste instantie geen asiel, bescherming of opvang binnen het officiële netwerk in België.

Deze minderjarigen komen grotendeels uit **Eritrea, Soedan en Ethiopië**. In mindere mate ontmoeten we ook NBMV afkomstig uit Somalië, Egypte, Libië, Algerije, Tsjaad, Marokko, Afghanistan, Irak en Syrië die wensen door te reizen naar een ander land. Het merendeel van de jongeren in transit zijn ongeveer 16-17 jaar, maar we constateren de laatste maanden een daling van de gemiddelde leeftijd met meer en meer jongeren van 15 jaar en zelfs jonger. Bovendien zijn, volgens hen, groepen NBMV's met jongere leeftijd onderweg.

NBMV in transit zijn een **bijzonder kwetsbare groep** op psychologisch vlak, met juridisch zeer uiteenlopende situaties. Zij verlieten sinds maanden, soms jaren, hun land van herkomst en zijn sindsdien op de dool, in **overlevingsmodus**. Allen zijn zij kwetsbaar, maar sommigen cumuleren als het ware uiteenlopende kwetsbaarheden. Voorbeelden hiervan zijn: minderjarigen die sociaal geïsoleerd zijn, die zeer jong zijn, die deel uitmaken van een minderheid in het land van herkomst, die ziek zijn, die nog maar net in Europa zijn aangekomen, die de doortocht door Libië meemaakten, die zwanger zijn, enz. Er zijn er die zich erg goed uit de slag proberen te trekken, maar ook die helemaal geen verweer hebben tegen gevaarlijke omstandigheden. Er zijn er voor wie de grond onder de voeten werd weggeslagen en die verzeild raakten in een toestand van totale mentale ontreddeering. De **kwetsbaarheid, de minderjarigheid en het uitzichtloze statuut vergroten het risico** om op straat terecht te komen en vergroten de gevolgen op vlak van uitbuiting, alcohol- en drugsmisbruik, vluchtgedrag en mentale aandoeningen.

Een van de redenen waarom ze willen doorreizen is dat sommige van deze NBMV in transit familieleden hebben in een ander Europees land of in het Verenigd Koninkrijk. Deze jongeren zijn **vaak niet op de hoogte** van de mogelijkheid om een aanvraag tot **gezinshereniging** op te starten. Het is uiterst belangrijk om deze jongeren met familieleden te identificeren en te informeren over hun rechten daaromtrent.

WAAROM HET VK ?

Het merendeel van de niet-begeleide minderjarigen in transit willen doorreizen naar het Verenigd Koninkrijk (VK). Deze kinderen en jongeren ondernemen vooral tijdens de nacht verwoede pogingen om de oversteek te wagen, via vrachtwagen of (rubber)boot. Vele van deze NBMV verblijven afwisselend in Noord-Frankrijk en België.

Er zijn verschillende redenen waarom deze doelgroep het Verenigd Koninkrijk wil bereiken:

FAMILIE IN HET VK

Een deel van de NBMV in transit hebben familieleden of kennissen die al dan niet legaal in het Verenigd Koninkrijk verblijven. Zij wensen zich te herenigen met deze familieleden.

DIASPORA

Het Verenigd Koninkrijk kent een grote(re) diaspora van onder andere Soedanezen en Ethiopiërs dan België. Verschillende NBMV geven aan dat zij in het Verenigd Koninkrijk dan ook goed of misschien beter opgevangen zullen worden door hun gemeenschap.

Verschillende Afrikaanse landen maakten daarenboven deel uit van de Commonwealth, wat onderdanen uit die landen toeliet verblijfsdocumenten te krijgen bij aankomst in het Verenigd Koninkrijk. Hoewel dit vandaag niet meer het geval is, circuleert deze veronderstelling nog steeds.

MANDAAT VAN OUDERS

Zoals ook gekend bij de andere NBMV kan er sprake zijn van een opgelegd mandaat vanwege de ouders. Voor vertrek kreeg het kind de opdracht om het Verenigd Koninkrijk te bereiken. De loyaliteit van deze jongeren naar hun ouders toe is zeer sterk, waardoor het niet eenvoudig is om hen te overtuigen dat men ook bescherming kan aanvragen in België.

(BEPERKTE) KENNIS VAN HET ENGELS

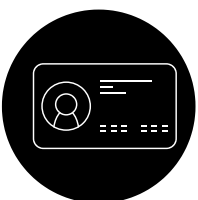
Niet-begeleide minderjarigen in transit hebben grote dromen: ze willen naar school en/of zo snel mogelijk werken. Velen van hen spreken wat Engels en zijn ervan overtuigd dat ze hun dromen sneller zullen kunnen bereiken in het Verenigd Koninkrijk, doordat ze de taal al deels beheersen. Dit is vaak ook het geval voor NBMV die maar enkele woorden Engels begrijpen. Zij denken dan de Engelse taal sneller te kunnen leren en er meer mee te kunnen.

DE OVERTUIGING DAT MEN ER SNELLER ZAL KUNNEN WERKEN (AL DAN NIET LEGAAL)

NBMV in transit willen vaak het Verenigd Koninkrijk bereiken omdat ze ervan overtuigd zijn dat ze daar direct kunnen werken, één van de primaire drijfveren. De jongeren zijn nochtans verkeerd geïnformeerd en zijn niet op de hoogte dat het niet toegestaan is om te werken tijdens de asielprocedure in het Verenigd Koninkrijk als minderjarige. Zij komen dan ook vaak terecht in preciaire situaties op de zwarte markt en lopen het risico te worden blootgesteld aan uitbuiting.

(In het verleden was het namelijk personen in irregulier verblijf nog toegestaan om reguliere arbeid verrichten, maar ook dat werd enkele jaren geleden afgeschaft).

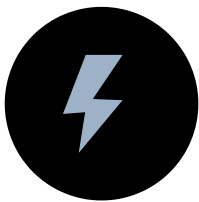
DE OVERTUIGING DAT DE ASIELPROCEDURE ER TOT EEN MEER FAVORABELE UITKOMST ZAL LEIDEN

Wanneer wij bij jongeren polsen naar de redenen waarom ze het Verenigd Koninkrijk willen bereiken, is dit een veelvoorkomende uitspraak bij Soedanezen en Ethiopiërs. Zij zijn ervan overtuigd dat ze meer kans maken op een verblijfsvergunning in het Verenigd Koninkrijk dan in België. Er wordt ook gezegd dat andere argumenten, zoals wat er zich afspeelt op de vluchtweg en bijvoorbeeld de gevolgen van mensensmokkel, makkelijker zouden leiden tot het verkrijgen van een beschermingsstatuut in het VK. Terwijl men zich in België bijvoorbeeld enkel zou baseren op de context van de persoon in het land van herkomst.

DE LEEFTIJDSTEST

In het Verenigd Koninkrijk wordt de leeftijdstest op een andere manier uitgevoerd. Er wordt geen medische test uitgevoerd, maar er wordt een gespecialiseerde maatschappelijk assistent en psycholoog aangesteld die diverse gesprekken voeren met de minderjarige. Daarbij wordt er zo breed mogelijk gekeken naar de jongere.

DE OVERTUIGING DAT DE ASIELPROCEDURE ER SNELLER VERLOOPT

Naast de overtuiging dat de uitkomst van de asielprocedure vaker in hun voordeel zou zijn in het Verenigd Koninkrijk, zijn een groot deel van de NBMV in transit er ook van overtuigd dat de procedure er veel sneller verloopt. Vooral Soedanese NBMV in transit zijn vaak in het gezelschap van Soedanese volwassenen die al meerdere jaren wachten op een beslissing van het CGVS.

DE (IRREËLE) POSITIEVE FEEDBACK VAN LANDGENOTEN DIE HET VERENIGD KONINKRIJK BEREIKT HEBBEN

We zien dat enkel de positieve ervaringen van zij die erin slaagden het Verenigd Koninkrijk te bereiken, tot bij de NBMV in transit hier in België geraken. Er zijn ook heel wat NBMV die negatieve ervaringen hebben (bijvoorbeeld: traumatische ervaringen bij aankomst in het Verenigd Koninkrijk, moeilijke ervaringen in pleeggezin, in een lange procedure zitten, het krijgen van een negatieve beslissing, etc.), maar deze ervaringen worden meestal niet gedeeld. Doordat de jongeren enkel de positieve feedback krijgen, raken ze nog meer overtuigd van het Verenigd Koninkrijk als ultieme eindbestemming.

GEEN IDENTITEITSDOCUMENTEN

In tegenstelling tot in België, moeten personen er (sinds 2011) niet in het bezit zijn van identiteitsdocumenten.

VERENIGD KONINKRIJK ALS PRIMAIR DOEL BIJ VERTREK VANUIT LAND VAN HERKOMST

In tegenstelling tot België is het Verenigd Koninkrijk voor de doelgroep een bekend gegeven, waarop vanaf het vertrek uit het thuisland gemikt wordt. Tevens is het een einddoel dat hen in leven houdt tijdens de moeilijke tocht. Om dit dan te moeten loslaten, op zo'n korte afstand van hun eindbestemming, is psychologisch uitermate moeilijk, vaak onmogelijk.

OPVANG

In het VK worden meisjes en NBMV's tot 16 jaar vooral in opvanggezinnen ondergebracht en krijgen ze bij aanvang een aantal spullen die ze in België niet zouden krijgen (bv een laptop, een fiets, 'home schooling' indien er niet meteen een school zou gevonden worden). Dit zijn voor jongeren belangrijke factoren die ertoe leiden dat ze een voorkeur voor het Verenigd Koninkrijk hebben.

PARCOURS

NBMV in transit verlaten hun respectievelijke thuislanden om verschillende redenen, eigen aan de situatie in dat land. Tijdens de reis naar het Verenigd Koninkrijk moeten zij verschillende grenzen over, meestal via de Oost-Afrikaanse of Centraal-Mediterrane route die door Libië loopt (waar ze vaak tussen zes maand en anderhalf jaar vastzitten), om dan door te reizen naar Italië, Frankrijk en België. Een minderheid neemt de Balkanroute en is dus reeds langere tijd in Europa. Doorgaans werden NBMV in transit langdurig aan geweld blootgesteld.

Het is moeilijk te zeggen hoeveel tijd ze in België doorbrengen na aankomst vooraleer ze erin slagen het VK te bereiken, maar doorgaans spreken we over 6 tot 10 maanden, naargelang de context. In die periode proberen zij aan boord van vrachtwagens of (rubber)boten de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk te maken. In die periode blijven ze vaak afwisselend in België en Noord-Frankrijk.

Het aantal pogingen zal afhangen van de gemeenschappen en de manier waarop zij georganiseerd zijn. Ethiopische en Eritrese gemeenschappen maken gebruik van mensensmokkelaars: elke gemeenschap beschikt over eigen parkings waar zij op hun beurt moeten wachten, tot de mensensmokkelaars hen contacteren. Soedanezen daarentegen doen doorgaans geen beroep op mensensmokkelaars en het aantal pogingen dat zij ondernemen hangt af van hun eigen daadkracht en de staat van vermoeidheid en/of durf. Omdat zij niet betalen hebben zij geen toegang tot diezelfde parkings maar komen zij vaak terecht op minder gefrequenteerde parkings met vrachtwagens die dan ook niet altijd in de richting van het Verenigd Koninkrijk gaan. Bovendien zou er een regel gelden waarbij de jongsten de deuren moeten sluiten waardoor ze niet altijd mee kunnen in het transport. Er ontstaan vaak gevechten, ook met personen die niet tot de gemeenschap behoren en toch proberen gebruik te maken van de gelegenheid, wat tot represailles kan leiden.

Gezien de (criminele) organisatie van deze parkings in België en de 'verdeling' ervan onder de verschillende gemeenschappen, zijn veel migranten op doortocht opnieuw uitgeweken naar Calais waar het systeem anders werkt. Daar zou men zo vaak men wilt een nieuwe moging kunnen ondernemen, omdat mensensmokkelaars daar minder zouden opereren.

In Brussel is onder andere SOS Jeunes actief, die als mandaat hebben NBMV te helpen. De jongeren ontmoeten hen in de buurt van de stations of worden door andere hulpverleners naar hen doorverwezen. In sommige gevallen geven jongeren elkaar het nummer door, anderen komen met hen in contact via de humanitaire HUB, via het dagcentrum 'PSA' van het Rode Kruis of via mobiele multidisciplinaire teams of OST teams.

De medewerksters van SOS Jeunes volgen iedereen op die een concrete hulpvraag heeft, maar proberen tegelijk contact te houden met alle jongeren die ze reeds eerder ontmoetten. Dit doen ze door waar mogelijk een vertrouwensband te creëren en inzicht te krijgen in de noden van de jongere. Hun manier van werken rust op het principe van de volledige transparantie rond alle acties die ondernomen worden naar de jongeren toe. De minderjarige staat daar volledig in centraal.

NODEN

De belangrijkste noden zijn meestal de basisbehoeften zoals **huisvesting**, gevolgd door **materiële noden** zoals telefoon, lader, kledij, schoenen, slaapzak, Er is in vele gevallen ook vraag naar **medische hulp**. Een bijkomende essentiële nood is het contact herstellen met de leden van de familie, aangezien zij vaak aankomen zonder enige communicatiemogelijkheid met hun land van herkomst.

Voor wat opvang betreft, ontvangen sommige minderjarigen via hun netwerk telefoonnummers van organisaties, informele opvangfamilies of adressen van kraakpanden. Voor wie toch nog op straat belandt gaan de verschillende terreinmedewerkers van diverse organisaties op zoek naar logies in een collectieve setting, of binnen een opvanggezin van het burgerplatform, of in een crisiscentrum zoals dat van het Rode Kruis in de Trierstraat in Brussel.

Tijdelijk worden in de Porte d'Ulysse en het hotel Van Belle, kwetsbare jongeren opgevangen, meer bepaald diegenen die naast hun minderjarigheid ook andere noodzakelijke noden vertonen zoals bijvoorbeeld medische zorg. Gezien de toenemende instroom van steeds jongere NBMV en het tekort aan opvang voor hen, heeft Artsen Zonder Grenzen (AZG) 25 extra opvangplaatsen gefinancierd voor één maand (15/06-15/07/2021).

Dit volstaat echter niet en er dient dringend actie te worden ondernomen voor de gemiddeld 20 nieuwe jongeren die elke dag in België aankomen en zich niet spontaan aanbieden bij het aanmeldcentrum.

Hoe dan ook zijn dit allemaal tijdelijke oplossingen en zijn er **permanent plaatsen tekort** om alle jongeren onder te brengen. Velen van hen slapen dus op straat.

CIJFERS

Het is bijzonder moeilijk om het fenomeen van niet-begeleide minderjarigen in transit in kaart te brengen. Doordat deze groep zo angstig en wantrouwig is, proberen zij onopgemerkt in België te verblijven. Hierdoor kan het bestaande cijfermateriaal niet beschouwd worden als een correcte weergave van de realiteit. De gekende cijfers geven ons enkel een idee over de jongeren die ervoor openstonden om door SOS Jeunes of CAW Brabantia- antenne Caritas International begeleid te worden. Het werkelijke aantal niet-begeleide minderjarigen in België licht vele malen hoger.

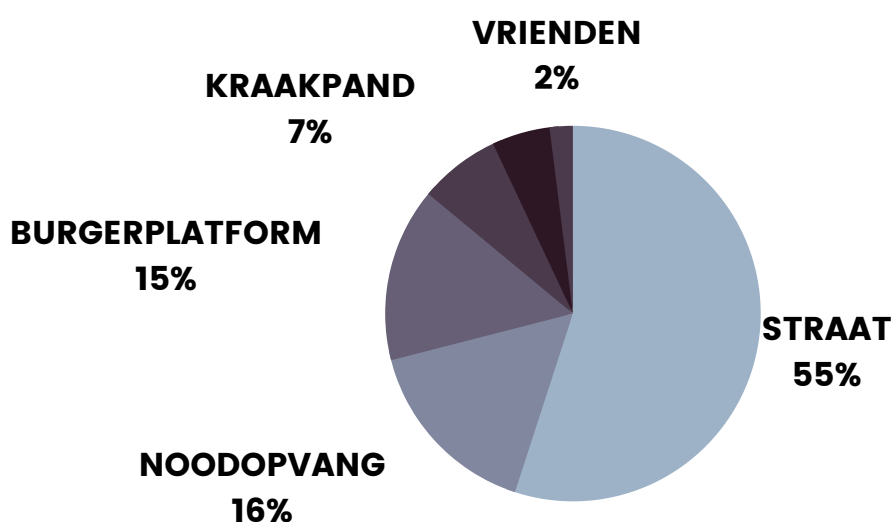
Hieronder een aantal cijfers van SOS Jeunes:

In 2019 heeft SOS Jeunes 635 niet-begeleide minderjarigen in transit ontmoet, in het jaar erop waren dit er 500.

In 2021 (januari tot 21 juni) heeft SOS Jeunes al 349 jongeren ontmoet. De meerderheid bestaat uit Eritreërs, Soedanezen en Ethiopiërs. Sinds begin juni 2021, van **1 tot 21 juni**, hebben zij zelfs **102 nieuwe niet-begeleide minderjarigen** ontmoet. Er is een grote toestroom Eritrese NBMV's sinds het begin van deze maand. SOS Jeunes stelt vast dat meer dan drie kwart van de jongeren die zij ontmoeten vragen om opvang. Meer dan de helft van deze jongeren kunnen ze niet helpen. Het gevolg is dat deze jongeren op straat dienen te overnachten.

Het project Xtra MENA is een tweedelijnsdienst. De jongeren die wij ontmoeten worden doorverwezen naar ons door de verschillende partners op het terrein of worden ontmoet tijdens onze permanenties in de noodopvangcentra en het dagcentrum 'PSA' van het Rode Kruis. We hebben tijdens de periode april 2019 tot eind december 2020 in totaal 247 NBMV's in transit ontmoet, geïnformeerd en ondersteund. **46 %** van de jongeren die ontmoet werden kozen er uiteindelijk voor om op een **duurzame manier te integreren in het systeem**.

Net zoals SOS Jeunes, merken ook wij een toename in 2021. Zo hebben wij sinds 1 januari van dit jaar al 108 niet-begeleide minderjarigen ontmoet. 44 % van deze jongeren is 16 jaar, 35 % is er 17. De anderen zijn jonger dan 16 jaar, waarvan ook enkele 12- en 13-jarigen (niet van Maghrebijnse origine). 51 % van de jongeren die wij ontmoet hebben is afkomstig uit Eritrea, gevolgd door 22 % Soedanese NBMV. Slechts 12 % van deze groep koos ervoor zich te signaleren.

51 %

van deze NBMV's zijn afkomstig uit Eritrea

44 %

van deze NBMV's zijn 16 jaar

Opvallend is dat **55 %** van de niet-begeleide minderjarigen die wij sinds januari ontmoet hebben **op straat overnachten**. Het is belangrijk hierbij te vermelden dat de meeste van deze jongeren al gekend zijn door de terreinpartners en dat voor hen al gezocht werd naar opvang in het informele netwerk en niet werd gevonden. Dit cijfer verhoudt enkel een deel van de realiteit : **er brengen namelijk veel meer NBMV's in transit de nacht door op straat door gebrek aan opvang**.

55 %

van de NBMV ontmoet door XTRA MENA overnacht op straat

DETECTIE

NBMV in transit die Engeland proberen te bereiken, worden vaak onderschept door de politie, in de havens, op treinen of in een vrachtwagen. Wanneer NBMV worden ontdekt is het vaak moeilijk voor de politie om de situatie correct in te schatten, omdat daar zelden tolken bij aanwezig zijn. Het is dan moeilijk om na te gaan of de jongere zijn of haar rechten goed heeft begrepen. Bij politie-inspecteurs is er op dat vlak vaak nog een tekort aan kennis in verband met dit doelpubliek. Er zijn heel wat meldingen van geweld en in beslag genomen bezittingen die niet kunnen gerecupereerd worden.

Er is ook nood aan sensibilisering over wat de rechten van die NBMV juist inhouden en het bijhorend hulpaanbod. Ook is het belangrijk dat politie zich ervan bewust moet zijn dat een minderjarige die beweert minderjarig te zijn, deze het voordeel van de twijfel krijgt, zelfs indien er een twijfel werd geuit en dit tot er effectief een leeftijdstest wordt uitgevoerd. Een extra moeilijkheid is anderzijds dat vele minderjarigen beweren meerderjarig te zijn, vooral indien zij via Italië naar hier komen. Dit werd hun aangeraden omdat ze dan makkelijker hun reisweg kunnen verderzetten, terwijl ze als minderjarige in Italië naar een centrum voor NBMV zouden worden gebracht.

De politie is verplicht elke minderjarige aan de Dienst Voogdij te signaleren. De permanentie van de Dienst Voogdij zal dan evalueren of het noodzakelijk is om de minderjarige al dan niet meteen te zien. In de praktijk is dit meestal niet mogelijk omdat de meeste jongeren in transit 's nachts worden gedetecteerd en de Dienst Voogdij dan niet werkzaam is. In sommige gevallen geven opgepakte minderjarigen een nummer door van iemand die ze kennen in België en wordt deze persoon opgebeld om de jongere te komen halen in het politiekantoor. Nochtans lijkt het de betrachtning van de Dienst Voogdij om een jongere geïdentificeerd als 'in transit' relatief snel te zien voor een identificatiegesprek. De praktijk toont aan dat er een gebrek aan beschikbaarheid is bij de Dienst Voogdij, zowel van medewerkers als van chauffeurs die het vervoer moeten uitvoeren. Door de sanitaire crisis werden er bovendien echter veel minder NBMV's door de dienst gezien, omdat er geen gesprekken meer konden plaatsvinden op de dienst zelf.

Indien het gesprek plaatsvindt, is het de bedoeling dat de Dienst Voogdij de jongere zou informeren over het Belgische systeem, de Dublin procedure, de eventuele legale wegen om het Verenigd Koninkrijk te bereiken, enz. Hier is bijkomende vorming over nodig want dit is een eerste belangrijk contactmoment. Veelal blijkt uit de praktijk dat de jongere daarna alsnog verdwijnt en dan is het broos contact erg moeilijk te onderhouden eenmaal de jongere teruggekeerd is naar de straat. Er bestaat ook geen 'safe zone' (pre-opvang zonder harde registratie) waar de jongere enige tijd tot zichzelf kan komen en de tijd te nemen om even na te denken. Indien er een pre-opvang zonder harde registratie zou bestaan, zouden deze jongeren meteen naar die plaats kunnen gebracht worden en een traject doorlopen met een focus op hun toekomstperspectief, welke deze ook mogen zijn.

In 2019 werd een pool van voogden opgericht, specifiek voor deze doelgroep, zodat er binnen de 24 uur een voogd kan worden toegewezen aan een jongere die wordt onderschept aan boord van een vrachtwagen onderweg naar het Verenigd Koninkrijk of aan de grens. Deze pool voor NBMV in transit bestaat uit 17 voogden (Fr en NL) die een voorafgaande vorming kregen rond deze kwetsbare doelgroep. Doel is hierbij dat de jongere erg snel wordt toegewezen aan een voogd die hem of haar kan bijstaan en informeren over zijn /haar rechten. Diepgaandere vorming en ondersteuning van deze voogden is evenwel essentieel.

In het kader van het Xtra MENA project hebben wij een informatieve video voor NBMV gemaakt in het Engels, Arabisch, Tigrinya en Amhaars, waarin hen wordt uitgelegd wat hun rechten zijn en welke referentiepersonen of instanties hen kunnen helpen tijdens hun verblijf in België. Wij pleiten ervoor dat deze video zo breed mogelijk beschikbaar wordt gemaakt voor de jongeren om hen de essentiële informatie te verschaffen over hun verblijf op het Belgisch grondgebied en de rechten die daaruit kunnen voortvloeien. Deze video kan door alle actoren op het terrein worden gebruikt, of het nu eerstelijns hulpverleners, politiediensten, overheidsdiensten of burgerinitiatieven zijn.

ONDERVONDEN MOEILIKHEDEN

Niet-begeleide minderjarigen in transit ondervinden moeilijkheden in het contact met formele instanties. De hindernissen waarmee deze NBMV geconfronteerd worden zijn dezelfde als voor volwassenen, maar dan uitvergroot vanwege hun minderjarigheid. Ze worden onder meer geconfronteerd met het structurele gebrek aan opvang, het gebrek aan (correcte) informatie, het gebrek aan kwalitatieve medische opvolging, het gebrek aan adequate zorg en het tekort aan toegang tot basisvoorzieningen (hygiëne, kledij, schoenen,...).

We zien wel een positieve kentering wat betreft de toegang tot de ziekenhuizen. Er worden meer jongeren opgenomen in het ziekenhuis en dat verloopt erg goed in die diensten die gesensibiliseerd werden door Xtra MENA, waardoor de jongeren zich beter omringd voelen en tegelijk de stap naar verdere opvolging kan gezet worden. Dit is echter nog niet overal het geval.

Hieronder overlopen we de hindernissen waarmee deze jongeren geconfronteerd worden en stellen we een aantal aanbevelingen voor.

FEDASIL

1. OPENINGSUREN DISPATCHING

De openingsuren van de dispatching vormen een groot obstakel. Deze dienst sluit namelijk om 15u (onder andere omwille van de weigering tot registratie door DVZ na 15u). Bijgevolg wordt de Dienst Voogdij verantwoordelijk voor het vinden van opvang voor jongeren die na deze openingsuren gesignaleerd worden. Zij ondervinden op hun beurt moeilijkheden om geschikte opvang te vinden en om vervolgens het vervoer te regelen.

Het is hierbij belangrijk te benadrukken dat het (dag)ritme van deze niet-begeleide minderjarigen in transit vrijwel omgekeerd is: velen van hen ondernemen 's nachts pogingen om het Verenigd Koninkrijk te bereiken. Hierdoor slapen ze overdag vaak. Het is daardoor zeer moeilijk om de doelgroep te bereiken tijdens de openingsuren van de dispatching.

Wij houden op verschillende plekken, waaronder het dagcentrum "PSA" van het Rode Kruis, het noodopvangcentrum "Trêves", etc. permanenties om deze jongeren te informeren over hun rechten en het beschermingssysteem in België, met als doel hen toe te leiden naar een duurzame integratie in het bestaande systeem. Het is belangrijk om deze informatie op maat en op het ritme van de jongere te geven, maar vaak zien we ons genoodzaakt dit snel af te handelen, zodat we de jongere nog tot in het aanmeldcentrum krijgen voor 15u. Dit staat een goed traject in de weg wat weer de kans op verdwijning achteraf vergroot.

Wanneer we jongeren pas na die openingsuren kunnen signaleren, ondervinden we regelmatig problemen om opvang voor hen te verkrijgen. Dit heeft als gevolg dat jongeren hun (weinig) vertrouwen in het systeem opnieuw verliezen en vervolgens ervoor kiezen om toch niet in het systeem te stappen.

We pleiten voor een mogelijkheid om niet-begeleide minderjarigen minstens **tot 17u aan te melden** in de dispatching en in het verlengde daarvan ook voor **voldoende (specifieke) opvangplaatsen** voor deze jongeren. Gezien deze jongeren meer tegen 'het einde van de dag' worden aangemeld, zijn vaak alle beschikbare plaatsen reeds bezet. Dit is moeilijk want de jongere in kwestie heeft net een mentaal traject van uren, dagen, weken, soms maanden achter de rug en is nu klaar om in het systeem te stappen. Wanneer het adequate opvangaanbod dan niet kan volgen, zijn we deze jongeren vaak voorgoed kwijt.

2. KWETSBAARHEIDSCRITERA

Na de openingsuren van dispatching hanteert Fedasil in juni 2021 nog steeds de kwetsbaarheidscriteria bij het toewijzen van opvang aan NBMV. Deze criteria werden door Fedasil in het leven geroepen om aan de verhoogde instroom van NBMV tegemoet te komen en de druk op het opvangnetwerk te verlichten en werden ook al voor de coronacrisis toegepast, maar nu systematischer. Het ziet er voorlopig niet naar uit dat ze snel zullen worden opgeheven omdat het opvangnetwerk voor NBMV in alle fases onder hoge druk staat.

Volgens de huidige kwetsbaarheidscriteria hebben volgende categorieën toegang tot opvang binnen het Fedasil netwerk indien zij zich signaleren na 15u:

- Meisjes
- NBMV met een medische of psychische kwetsbaarheid (dit is moeilijk objectief vast te stellen en onderhevig aan subjectieve interpretatie)
- NBMV met een beperking
- NBMV die mogelijks slachtoffer mensenhandel zijn
- Jongens tot en met 15 jaar
- Jongeren aan de grens die worden vastgehouden op het grondgebied

Nochtans zijn vele van de NBMV in transit ouder dan 15 jaar. Zij vallen niet binnen de kwetsbaarheidscriteria en hebben indien ze aan geen van de andere kwetsbaarheidscriteria voldoen geen recht op opvang binnen het federale opvangnet na 15u op een weekdag. Bijgevolg dient de Dienst Voogdij op zoek te gaan naar een alternatieve opvangplaats voor minstens 1 nacht, maar botst daarbij op verschillende obstakels. Meerdere malen werd geen opvang gevonden. De jongere krijgt dan de boodschap zich de volgende ochtend aan te melden aan de dispatching. Uit onze systematische opvolging van deze jongeren blijkt dat de jongere zich vaak de volgende dag niet meer komt aanmelden. **De huidige kwetsbaarheidscriteria**, die in het leven werden geroepen om de druk op het opvangnetwerk te verlichten, **hebben onrechtstreeks dus tot gevolg dat ze bijdragen tot verdwijningen van andere niet-begeleide minderjarigen.**

Belangrijk hierbij op te merken is dat kwetsbaarheid niet noodzakelijk samenhangt met bijvoorbeeld leeftijd en dat nationaliteit niet noodzakelijkerwijs samenhangt met een bepaald type profiel die dan een specifieke opvang zou vereisen.

We merken dat het vervolgparscours van deze jongeren vaak gebaseerd is op wat in eerste instantie vermeld werd in de signalementsfiche. We zijn er nochtans van overtuigd dat de verschillende diensten die deze jongeren kunnen signaleren, onmogelijk een totaalbeeld kunnen geven van deze jongere tijdens die momentopname en dus onvoldoende een eerste indicatie kunnen geven van de kwetsbaarheden van deze jongeren.

Naast de kwetsbaarheidscriteria is er nog een andere maatregel tijdelijk van toepassing om tegemoet te komen aan de verhoogde instroom, waardoor er nodeloos extra etappes aan het traject van de jongeren worden toegevoegd. Voorbeelden hiervan zijn: NBMV van 17 jaar met leeftijdswijfel worden (tijdelijk) toegewezen aan het Klein Kasteeltje alvorens ze een definitievere plek krijgen, jongeren met straatprofiel die geen verzoek doen om internationale bescherming worden toegewezen aan Sugny, zelfs indien meteen of later soms kan blijken dat de jongere in kwestie daar helemaal niet op zijn plaats zit. Bovendien verdwijnen jongeren vaker vanuit Sugny.

We pleiten voor het **onmiddellijk afschaffen** van deze **kwetsbaarheidscriteria** en voor **meer aandacht voor de individuele noden** van deze minderjarigen.

3. DRUK OM ASIEL AAN TE VRAGEN

Verschillende NBMV's geven aan dat ze zich op meerdere momenten onder druk gezet voelen om asiel aan te vragen in België. Men geeft aan dat bij het aanbieden in het aanmeldcentrum meerdere malen aan de jongere wordt gevraagd om asiel aan te vragen. Wanneer de jongere dit niet wenst te doen, zou hier moeilijk over gedaan worden en blijft men aandringen. Dit werkt nochtans contra-productief.

Ook tijdens het verblijf in een observatie- en oriëntatiecentrum geven jongeren aan zich onder druk gezet te voelen om een asielprocedure op te starten.

Het is belangrijk te benadrukken dat het recht op opvang voor een NBMV op geen enkele manier zou mogen samenhangen met een asielaanvraag. Bovendien heeft ook niet elke NBMV een asielrelaas, dus is het niet zinvol om deze jongere asiel te laten aanvragen om deze aanvraag later als voogd opnieuw te moeten intrekken omdat dit niet van toepassing is. De procedure duurzame oplossing kan bijvoorbeeld in sommige gevallen meer aangewezen zijn.

Bij jongeren afkomstig uit Ethiopië en Soedan (maar ook Marokko, Algerije) dient men eerst een analyse te maken van hun migratiecontext en migratieredenen om na te gaan welke verblijfsprocedure opgestart dient te worden. De jongere dient hiervoor eerst een voogd toegewezen te krijgen en samen met de voogd en een advocaat in overleg te gaan hierover. Elke NBMV heeft hier recht op en zou dan ook **geen druk** mogen ervaren om asiel aan te vragen.

Wij vragen om niet aan te dringen en de jongere de ruimte en de kans te geven om dit met een voogd en een advocaat te bespreken.

3. TOEWIJZING OOC O.B.V VERBLIJFSPROCEDURE

We krijgen standaard de vraag vanuit Fedasil of de NBMV (in transit) die zich zal aanbieden voor opvang, ook asiel zal aanvragen. Deze vraag wordt gesteld omdat hiermee rekening wordt gehouden in het toewijzen van een observatie- en oriëntatieplaats. Indien de jongere nog niet meteen asiel wilt aanvragen, wordt deze jongere vaak toegewezen aan het OOC van Sugny. Nochtans heeft de jongere diverse redenen waarom hij nog niet meteen asiel wil aanvragen. Een van de redenen is bijvoorbeeld dat hij eerst een voogd wil toegewezen krijgen en overleg met een advocaat wil.

Wij pleiten ervoor dat bij het toewijzen van een observatie- en oriëntatieplaats men op zoek gaat naar de meest geschikte plaats voor de jongere, rekeninghoudend met zijn/haar individuele noden.

DIENST VREEMDELINGZAKEN

1. LEEFTIJDSTWIJFEL

Een groot deel van de NBMV in transit die wij ontmoeten en die aangeven in België asiel te willen aanvragen, doen het uiteindelijk niet omdat ze absoluut geen vertrouwen hebben in de leeftijdstest. Dit komt voor een groot deel door de opgebouwde negatieve reputatie van deze leeftijdstest: dat hij vooral tot meerderjarigheid leidt en doordat de procedures errond absoluut niet transparant zijn. Indien zij een leeftijdstwijfel zouden krijgen, willen zij het risico niet nemen om hun vingerafdrukken in België te laten registreren. Zij verkiezen dan door te reizen naar een ander EU-land waar hun verklaarde leeftijd wel (makkelijker) zou erkend worden.

Wij constateren dat er een significante stijging is in het aantal leeftijdstwijfels geuit door de Dienst Vreemdelingenzaken, ook dus bij minderjarigen die duidelijk minderjarig zijn of bij jongeren die bijna meerderjarig worden. Wat hierbij onder andere opvalt is dat er een gebrek aan communicatie hierover is aan de jongere in kwestie. Wij merken dat de jongere de reden of motivatie achter de twijfel niet te horen krijgt en onvoldoende begrijpt wat er hem te wachten staat en wat de eventuele gevolgen daarvan kunnen zijn.

Bovendien krijgt de jongere in kwestie ook niet de mogelijkheid om vervolgens zijn asielregistratie stop te zetten. Vele van deze jongeren zouden echter eerst identiteitsdocumenten willen proberen te verzamelen om hun leeftijd te bevestigen, maar hebben hiervoor onvoldoende tijd eenmaal er al een twijfel werd geuit en er wordt over gegaan tot een test. Indien de leeftijdstest zou uitwijzen dat de jongere meerderjarig zou zijn, werkt het aangetekend beroep hiertegen niet opschortend.

In andere gevallen duurt het dan weer heel lang eer er een leeftijdstest komt na het uiten van de twijfel en verliezen de jongeren alsnog kostbare tijd omdat heel hun procedure ondertussen op stand-by staat.

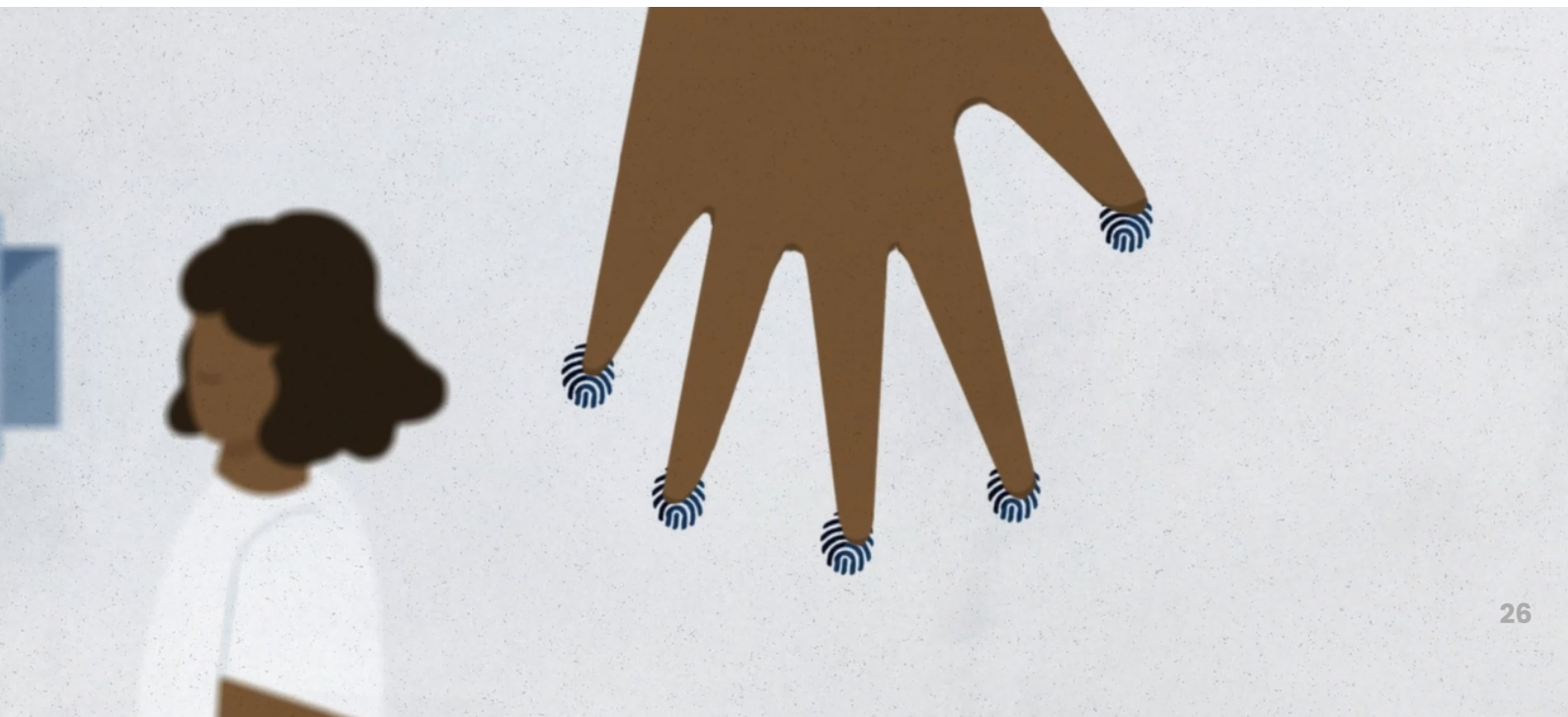
We merken ook dat er in sommige gevallen laattijdig een leeftijdswijfel wordt geuit, ver voorbij een aannemelijke periode, wat extra angst en onzekerheid met zich meebrengt. Jongeren ervaren dit als willekeur en als een zwaard van Damocles dat voortdurend boven hun hoofd hangt.

De discussie omtrent de leeftijdstesten is een discussie op zich waard. We pleiten nu vooral voor **aanvaardbare termijnen, transparantie en voldoende informatie** voor de jongeren, gegeven **door mensen die hiertoe opgeleid zijn**.

2. ONVOLDOENDE CONTEXT BIJ AFNAME VINGERAFDRUKKEN

We merken dat er onvoldoende uitleg gegeven wordt over het hoe en het waarom van het afnemen van vingerafdrrukken aan de minderjarige. Er wordt bijvoorbeeld niet uitgelegd dat deze gecontroleerd zullen worden in het EURODAC-systeem en er wordt evenmin uitgelegd wat de gevolgen hiervan zijn. De ingesteldheid van deze doelgroep wordt vooral gekenmerkt door angst en wantrouwen, het niet geven van correcte en coherente informatie leidt alleen maar tot nog meer argwaan. Vele van de NBMV in transit zijn namelijk verkeerd geïnformeerd en zijn mede daardoor bang voor het afnemen van vingerafdrrukken.

Wij raden aan dat de jongere in kwestie hierover **correct geïnformeerd** wordt.

3. GEZINSHERENIGING (VIA DUBLIN III)

Vele van de niet-begeleide minderjarigen in transit hebben familieleden in een ander EU-land of in het Verenigd Koninkrijk. Een niet-begeleide minderjarige heeft het recht om zich legaal met dit familielid te vervoegen, indien dit in het hoger belang van dit kind is. Uiteraard is dit aan voorwaarden onderhevig, maar de jongere dient op zijn minst hiervan op de hoogte gebracht te worden en de situatie door een voogd worden onderzocht.

Wij constateren dat deze mogelijkheid niet standaard wordt uitgelegd aan de niet-begeleide minderjarige. Deze jongeren zouden moeten geïnformeerd worden over hun rechten door de bevoegde instanties en er kan niet vanuit gegaan worden dat deze minderjarigen dit zelf weten. Er dient dus voldoende tijd besteed te worden aan het in kaart brengen van de familieleden die aanwezig zijn in Europa. Het kind dient al bij de registratie van de asielaanvraag geïnformeerd te worden over de mogelijkheid om eventueel gezinshereniging te doen via Dublin III.

Ook hier zal een goede communicatie met de Dienst Voogdij onontbeerlijk zijn, zodat versneld een voogd aangesteld kan worden die deze procedure opstart met de jongere.

Dit alles vergt natuurlijk tijd, specifiek opgeleid personeel, en een aangepaste omgeving afgeschermd van andere volwassenen.

4. DRUK OM ASIEL AAN TE VRAGEN

Zoals eerder vermeld ervaren veel NBMV druk om asiel aan te vragen wanneer ze zich aanbieden aan het aanmeldcentrum voor opvang. Bovendien merken we dat medewerkers van DVZ de jongeren vertellen dat het te lang wachten om een asielprocedure op te starten, een negatieve impact zal hebben op hun aanvraag.

DIENT VOOGDIJ

1. OPVANG NA OPENINGSUREN DISPATCHING

Zoals eerder vermeld is de Dienst Voogdij verantwoordelijk voor het vinden van een opvangplaats voor een NBMV die gesignaleerd wordt na de openingsuren van de Dispatching. Door de geldende kwetsbaarheidscriteria van Fedasil kunnen NBMV's die daar niet aan voldoen na 15u niet meer instromen in een OOC. Dienst Voogdij heeft dan de taak op zoek te gaan naar een alternatieve opvangplek voor deze jongere. Dit lukt vaak niet.

Wie een NBMV signaleert, kan via de permanentie tussen bepaalde uren een medewerker van de Dienst Voogdij spreken. Onze ervaring leert ons dat er regelmatig geen plek wordt gevonden en de Dienst Voogdij zich genoodzaakt voelt de jongere ofwel onder te brengen in een daklozenopvang of de jongere de boodschap geeft zich de volgende dag zelf aan te bieden aan het aanmeldcentrum. Zoals eerder vermeld heeft dit tot gevolg dat deze jongeren vaak verdwijnen. In het geval dat er wel meteen een opvangplek wordt gevonden, duiken er regelmatig problemen op i.v.m. het vervoer van deze jongeren, waardoor ze niet tot op hun bedoelde opvangbestemming geraken.

Bovendien hebben er zich in 2021 situaties voorgedaan waarbij de medewerker van de Dienst Voogdij meedeelde dat er geen opvang werd gevonden voor de NBMV, maar waar – na eigen consultatie – toch een plek beschikbaar was. De Dienst Voogdij had deze opvang niet zelf gecontacteerd. Dit ervaren wij als problematisch. Soms worden politiebureaus als optie gegeven om opvang voor 1 nacht te vragen, maar deze jongeren durven zich uiteraard niet bij de politie aan te bieden.

2. VOOGDIJTOEWIJZING

In 2019 werd door het team Xtra MENA een vorming gegeven aan de twee voogdenpools (NL en FR) voor NBMV in transit. We stellen echter vast dat de Nederlandstalige pool op pauze werd gezet door de pandemie.

We blijven nochtans overtuigd dat het **aanwijzen van een voogd voor een NBMV in transit** een **meerwaarde** kan zijn voor de jongere, op voorwaarde dat deze ook snel de jongere kan zien na zijn onderschepping. Voogdij over een jongere in transit vraagt wel wat flexibiliteit: de ingesteldheid van een NBMV in transit wordt gekenmerkt door wantrouwen. Ze leggen daardoor ook een ander traject af als reguliere NBMV: meteen signaleren, een verblijfsprocedure opstarten en instromen in de gewone opvang is vaak te snel en te veel gebleken. Een deel van de transitjongeren heeft er nood aan dat dit in stapjes gebeurt, zodat ze vertrouwen kunnen krijgen in het systeem. Het is ook niet steeds duidelijk voor de NBMV welke verblijfsprocedure de beste optie is voor hem/haar. Indien we de verdwijning van deze doelgroep willen terugdringen, moeten we hiermee rekening houden. Deze jongeren zouden zo snel mogelijk een voogd moeten toegewezen krijgen, zoals in de wet staat, waarmee ze dan een traject op maat zouden kunnen afleggen. Weliswaar zal (aangepaste) opvang hierin ook een belangrijke rol spelen.

Maar ook jongeren die nog niet ingestapt zijn in het opvangnetwerk, maar zich wel willen laten signaleren en een voogd willen, zouden zo snel mogelijk een voogd moeten krijgen. Een vertrouwensband met een voogd en een begeleiding van een advocaat kan bij de jongeren vertrouwen creëren in het systeem: dit maakt de stap naar instroom in opvang en/of het opstarten van een verblijfsprocedure in vele gevallen eenvoudiger.

Daarnaast willen wij ervoor pleiten dat, sommige uiterst kwetsbare jongeren met leeftijdswijfel, een **tijdelijke voogd** zouden kunnen krijgen.

3. OMKADERING IN HET AANMELDCENTRUM

De afwezigheid van een nog adequatere omkadering in het aanmeldcentrum is een obstakel die al door verschillende partners werd aangehaald. Onze ervaringen leren dat een NBMV vaak meerdere uren dient te wachten in het aanmeldcentrum en niet of onvoldoende geïnformeerd wordt over wat daar allemaal zal gebeuren. Zo is er geen (telefoon)tolk aanwezig die bijvoorbeeld uitlegt dat de jongere gevaccineerd wordt, met als gevolg dat velen niet weten waarvoor ze gevaccineerd werden. Met andere woorden, kan de NBMV totaal niet plaatsen waarom hij ineens een prik krijgt. NBMV die angstig zijn, die twijfelen en wantrouwig zijn worden door deze gang van zaken nog meer ontmoedigd. Bovendien is er geen aparte ruimte om gesprekken te voeren, waardoor er geen privacy is en zijn de ruimtes niet kindvriendelijk. Dit alles draagt bij aan het reeds aanwezige trauma.

Bovendien werd hierboven al aangehaald dat verschillende administratieve stappen tijdens de asielregistratie onvoldoende uitgelegd worden aan de niet-begeleide minderjarigen. Dit geldt zowel voor NBMV in transit alsook voor alle andere NBMV. Er is nood aan specifieke begeleiding van de nieuwkomer-NBMV's die zich aanbieden in het aanmeldcentrum.

Wij pleiten voor een **aanwezigheid van de Dienst Voogdij in het aanmeldcentrum** om een correcte en aangepaste eerste aanmelding van een NBMV te doen, voor zover deze specifiek zouden zijn opgeleid om die gepaste omkadering te bieden. Het zou een meer georganiseerde en waardevolle ontmoeting kunnen zijn tussen de overheid en de jongeren. Deze aanwezigheid kan ervoor zorgen dat de jongere meteen geïnformeerd wordt over zijn rechten. Bovendien kunnen zij zorgen voor een begeleiding op kindermaat bij de volledige registratie die NBMV moeten doorlopen in het aanmeldcentrum. Tenslotte kan de Dienst Voogdij ook meteen over gaan tot (het begin van) de identificatie, wat de toewijzing van een voogd kan versnellen. In dit eerste contact tussen Dienst Voogdij kan dan ook veel sneller geanticipeerd worden op een adequate doorverwijzing van de meest kwetsbaarste.

Dit veronderstelt uiteraard een aangepaste ruimte voor deze NBMV's.

4. VERPLAATSING NAAR OPVANG

Wij merken dat de Dienst Voogdij van de NBMV soms verwacht zichzelf te verplaatsen naar de toegewezen opvang nadat zij gesignaleerd werden.

Dit is een irrealistische verwachting voor een minderjarige die nieuw is in België. Er zou een **chauffeur ter beschikking** moeten zijn voor het vervoer van de NBMV naar de opvang. De chauffeurs blijken vaak niet beschikbaar, onder andere omdat ze extra belast worden door de toename van het aantal leeftijdstesten na de stijging van het uiten van leeftijdswijfels. Dit gebrek aan vervoer leidt opnieuw tot verdwijningen, doordat de jongeren de weg naar de opvangplaats niet kunnen vinden.

POLITIE

1. ONVOLDOENDE KENNIS

Niet-begeleide minderjarigen in transit verplaatsen zich over het volledige Belgische grondgebied tijdens hun verwoede pogingen om het Verenigd Koninkrijk te bereiken. Hierdoor komen verschillende politiezones in aanraking met de doelgroep. Echter, onze ervaring leert ons dat velen van hen **onvoldoende bekend zijn met het fenomeen en met de rechten** van deze kinderen en jongeren. Zo merken wij dat zij de doelgroep vaak niet of incorrect informeren en zij niet systematisch contact opnemen met de bevoegde diensten. Het tonen van onze [video](#) over de rechten en mogelijkheden van de NBMV's kan hier een deel van de oplossing bieden, alsook sensibilisering en opleiding van politiediensten.

2. GEEN TOLK AANWEZIG

Als een politiedienst een niet-begeleide minderjarige op doortocht onderschept hebben zij vaak geen toegang tot een tolk om te communiceren met de jongere in zijn moedertaal. De talenkennis van deze doelgroep is erg beperkt, velen van hen begrijpen geen contacttaal zoals het Frans of het Engels.

Vooraf bij jongeren die net aangekomen zijn in België, is het belangrijk dat zij zo snel mogelijk geïnformeerd worden over hun rechten en het beschermingssysteem in België. Ook hier kan de [video](#) een deel van de oplossing bieden. Het is de bedoeling dat deze video door iedereen kan getoond worden met wie de NBMV contact heeft, dus ook de politie.

Dit neemt niet weg dat een **tolk noodzakelijk** zal zijn om ook een echt gesprek met de minderjarige te kunnen aangaan.

3. GEWELD EN VERDWIJNEN VAN PERSOONLIJKE BEZITTINGEN

We constateren jammer genoeg dat er nog steeds jongeren slachtoffer worden van politiegeweld en hun persoonlijke bezittingen verliezen na contact met de politie in België.

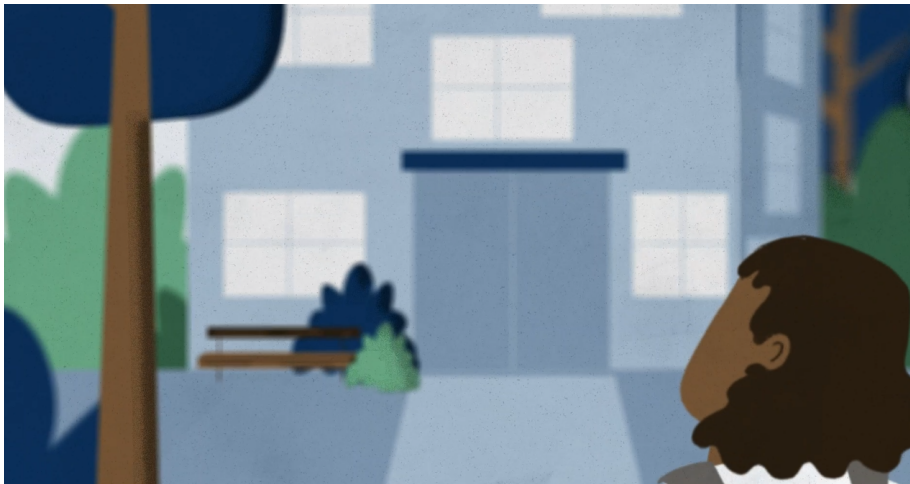
De politie is vaak de eerste officiële instantie met wie ze in contact komen en kan bepalend zijn voor hun houding en perceptie van andere instanties zoals de Dienst Vreemdelingenzaken, de Dienst Voogdij enz.

Indien men deze groep op een duurzame manier wil laten integreren in het bestaande systeem, dient men ook deze problematiek aan te pakken. Bovendien dient ook benadrukt te worden dat het gaat om minderjarigen, waarbij wij een **leeftijdsadequate aanpak** verwachten van politiediensten.

4. BESCHIKBAARHEID VAN DIENST VOOGDIJ

Een hindernis die de politiediensten zelf aanhalen is een beperkte beschikbaarheid van Dienst Voogdij. De politiediensten die vaak in aanraking komen met de doelgroep, geven aan regelmatig moeite te ondervinden in hun contact met de Dienst Voogdij, met name wat betreft hun bereikbaarheid en wat betreft het ontbreken van voorstellen om tot een adequate oplossing te komen voor de NBMV. Dienst Voogdij zou hieraan deels tegemoet kunnen komen door **dagelijkse permanenties voor identificatie** te organiseren en een **extra chauffeur** te voorzien om het vervoer voor deze identificatiegesprekken te verzorgen.

AANBEVELING PRE-OPVANG

De afgelopen jaren bouwden wij binnen het project “Xtra MENA” een zeldzame inkijk en expertise op in het werken met en het ondersteunen van deze bijzonder kwetsbare doelgroep. En hoewel er reeds door verschillende terreinactoren al heel veel inspanningen worden geleverd, blijven wij een **grote nood aan aangepaste opvang** opmerken voor die NBMV's die zich niet willen signaleren en als gevolg hiervan aangewezen zijn op het ‘informele opvangnetwerk’ zoals vrijwillige opvanggezinnen, collectieve opvang van het Burgerplatform, noodopvangcentra, kraakpanden of zelfs de straat. Deze opties zijn niet aangepast aan de specifieke noden van de (kwetsbare) NBMV's in transit en leiden ertoe dat we, ondanks onze inzet, blijvend een groep minderjarigen verliezen. Bovendien merken wij dat er ook steeds jongere kinderen in transit verblijven in België en dat een aangepaste opvang met voldoende ondersteuning, eventueel gescheiden van meerderjarige transitmigranten, essentieel is.

Bovendien vormen deze jongeren nog steeds een uitdaging voor hulpverleners en overheidsinstanties. Enerzijds merken we dat de jongeren erg wantrouwig blijven, anderzijds merken we dat men nog te vaak voorbijgaat aan het mandaat van deze jongeren. Vanuit onze expertise merken we dan ook een blijvende nood aan sensibilisatie, ge-update (juridische) informatie, vorming en ondersteuning van alle actoren.

De instroom van de doelgroep fluctueert en de context wijzigt steeds. De NBMV in transit bevinden zich in een nog kwetsbaardere positie sinds de huidige wereldwijde gezondheidscrisis en de vele verschillende maatregelen in de landen die de jongeren doorkruisen.

Er wordt vastgesteld door alle partners die in aanraking komen met deze doelgroep, dat er een significante toename is van de vraag naar (aangepaste) opvang voor NBMV in transit, maar dat er nergens een voldoende aangepaste opvang voorzien wordt. Er kan ook niet meer (indirect) gerekend worden op het informele netwerk gezien het aantal opvangplaatsen in dit netwerk ontoereikend zijn voor het aantal NBMV in transit die zich in België bevinden en bovendien niet of onvoldoende aangepast zijn.

Sinds begin april 2021 neemt het aantal niet-begeleide minderjarigen in transit erg toe. Zo is er in april 2021 een groep van een 40-tal Soedanese NBMV's aangekomen en sinds begin juni 2021 komen er dagelijks groepen van tientallen Eritrese NBMV's op doortocht aan. Velen van hen geven aan dat er familieleden (jongere broertjes en neefjes) en dorpsgenoten onderweg zijn. De meesten onder hen bevinden zich nog in Libië, een deel bevindt zich in Italië en midden juni 2021 kwam een eerste groep erg jonge NBMV's aan in Noord-Frankrijk. We verwachten alsnog een verhoogde instroom in de zomer en het najaar van 2021.

Dagelijks slapen er in de periode april - juli 2021 gemiddeld 25 tot 40 NBMV's in transit, die al gekend zijn bij partners, op straat. Het werkelijke cijfer ligt waarschijnlijk tot driemaal hoger. Terreinwerkers van verschillende organisaties moeten dagelijks opvang weigeren. Artsen Zonder Grenzen besliste om 25 extra noodplaatsen voor NBMV's te financieren in het Hotel Van Belle, maar ook dit blijkt ontoereikend. Enkel de meest kwetsbare van die jongeren kunnen een opvangplek krijgen.

Ondertussen dienen we ook te aanvaarden dat het fenomeen van NBMV's in transit niet van voorbijgaande aard is en dat we **uit de noodscenario's moeten treden** en op zoek moeten gaan naar meer verankering van oplossingen. **Gezien de minderjarigheid en kwetsbaarheid van de doelgroep, kan niet langer weggekeken worden en dient verantwoordelijkheid genomen te worden ter ondersteuning van deze doelgroep.**

NOOD AAN EEN PRE-OPVANG MET GEÏNTEGREERD INLOOPCENTRUM

Er is een dringende nood aan een **pre-opvang zonder harde registratie** voor die jongeren die in eerste instantie niet klaar zijn om zich te signaleren en in te stromen in de bestaande formele opvangstructuren. Dit constateren alle partners op het Brusselse terrein. Bovendien is de nood erg dringend door de hoge toestroom van NBMV's in transit en de toename van steeds jongere kinderen en uiterst kwetsbare profielen. Wij merken namelijk dat het huidige formele opvangaanbod een te grote stap is voor jongeren op doortocht. Bovendien vereist deze opvang een vorm van registratie, waar deze doelgroep - op dat moment- nog niet klaar voor is.

Wij ondervinden dat de doelgroep uitermate kwetsbaar is. In maart 2019 omschreef het CAW Brussel het al als volgt :

"Deze kinderen en jongeren zijn in volle persoonlijkheidsontwikkeling ver van huis en bovendien zeer kwetsbaar:

- door wat ze meemaakten in het land van herkomst en op de migratieroute,
- door het gebrek aan volwassen begeleiding bij het uitbouwen van hun leven en bij het nemen van hun beslissingen,
- door hun psychologische kwetsbaarheid,
- door hun nood aan ademruimte,
- hun nood aan rust om uit de overlevingsmodus te geraken,
- en door hun nood aan structuur, om te kunnen ontwikkelen en van daaruit te kunnen nadenken over hun toekomst⁶".

***"Deze kinderen
en jongeren
zijn zeer
kwetsbaar door
hun nood aan
rust om uit hun
overlevings-
modus te
geraken."***

Momenteel kunnen deze jongeren enkel terecht in een zeer beperkte informele opvang, samen met andere kwetsbare migranten in transit en daklozen. De vermenging van deze doelgroepen is niet in het belang van deze kinderen en jongeren. Er is een specifieke laagdrempelige omkadering nodig aangepast aan hun leeftijd en kwetsbaarheden met aandacht voor structuur en ondersteuning.

Verschillende organisaties hebben een traject ontwikkeld voor deze doelgroep, maar in de praktijk kan dit vaak niet gerealiseerd worden. Dit doordat de verschillende actoren die in aanraking komen met de doelgroep steeds vaker op zoek moeten naar opvang voor deze doelgroep met tot gevolg dat terreinwerkers geen verdere begeleiding kunnen bieden. Bovendien leert onze ervaring ons ook dat men **niet kan verwachten van niet-begeleide minderjarigen op doortocht om informatie op te nemen, zolang hun basisnoden niet voldaan zijn**. Wij merken dat, wanneer een niet-begeleide minderjarige niet weet waar hij die avond zal slapen, vaak niet openstaat voor andere vormen van begeleiding, zorg en ondersteuning. Deze kinderen bevinden zich in een permanente overlevingsmodus.

BELANGRIJKE PIJLERS VOOR EEN PRE-OPVANG

1. GEÏNTEGREERD INLOOPCENTRUM

We pleiten voor het openen van een **pre-opvang met een geïntegreerd open inloopcentrum**. Een plek waar de niet-begeleide minderjarigen in transit naartoe kunnen komen om te rusten en waar ze toegang hebben tot verschillende diensten op hun eigen tempo.

Hulpverleners, die geen deel uitmaken van het centrum, zouden kunnen fungeren als contactpersoon tussen de plekken waar de jongeren vandaan komen (PSA, parken, de HUB, ...) en het inloopcentrum om zo een band te creëren en door te verwijzen.

Het is belangrijk dat dit centrum beantwoordt aan hun essentiële noden, zoals de nood aan voeding en de mogelijkheid om zich te wassen, hun gsm op te laden, enz. Zo kan er tegemoet gekomen worden aan hun basisnoden vooraleer hen te (over)belasten met een veelheid aan informatie. Daar krijgen ze tijd en ruimte om de informatie op eigen tempo op te nemen en leren te vertrouwen. De informatie die zij bij vertrek, tijdens hun reisweg en bij aankomst kregen, blijkt immers in veel gevallen contradictorisch, onvolledig of foutief te zijn. Dit leidt uiteindelijk tot een grote ontzuivering en in sommige gevallen tot een diepe ontgoocheling ten opzichte van het initieel gehoopte parcours. Ze zijn eindelijk in Europa aangekomen en het is nu pas dat het doordringt wat er op hen wacht aan verdere uitdagingen en mogelijkheden. Daarom is het van primordiaal belang dat zij eerst op een veilige plek deze (functionele) vertrouwensband kunnen opbouwen met een (eventueel geïstitutionaliseerde) volwassene.

Gezien hun parcours en ze vaak reeds lange tijd van huis weg zijn, hebben ze moeten leren om autonoom te overleven. Dit houdt in dat er stap voor stap naar verbondenheid moet gewerkt worden, want hen zaken opleggen of hen te snel tot iets verplichten, zal resulteren in een verdwijning.

De aanwezigheid van verschillende diensten in het open centrum zou een meerwaarde betekenen in die zin dat de toegang tot die diensten dan laagdrempelig wordt. Het is echter niet de bedoeling om hier een kopie te maken van de humanitaire HUB, eerder een verzameling van volgende essentiële diensten:

MEDISCHE DIENSTEN

Geen 'confronterende' aanpak, maar eerder een progressieve toegang faciliteren tot medische screening en bijbehorende zorg, op basis van een geleidelijk proces waar ze zelf de controle over behouden.

PSYCHOLOGISCHE DIENSTVERLENING

Het is aangewezen dat de rol van de psycholoog hier wordt 'hertekend' en eerder wordt ingevuld door informele ontmoetingen en psycho-educatieve activiteiten (zie bvb AZG en SOS Jeunes), waarbij de jongeren en hun gedrag kunnen geobserveerd worden en de meest geïsoleerde jongeren worden herkend. Dit laat ook toe geleidelijk aan een band op te bouwen en op termijn de jongeren in kwestie individueel te benaderen en op te volgen en correct door te verwijzen.

HET GEVEN VAN JURIDISCHE INFORMATIE EN/OF DOORVERWIJZEN NAAR EEN ADVOCaat

Antwoorden bieden op hun vragen in verband met hun situatie in Europa, hen het Belgische systeem voor internationale bescherming uitleggen en tegelijk de verschillen met het Britse systeem, zodat ze over alle elementen beschikken om geïnformeerde beslissingen te nemen. De jongeren moeten correct geïnformeerd worden: nog te veel jongeren zijn verkeerd geïnformeerd over het systeem rond vingerafdrukken, velen zijn bang voor de leeftijdstesten, de meerderheid is niet op de hoogte van het systeem rond voogdij, etc. Bovendien moet de jongere geïnformeerd worden over de verschillende verblijfsprocedures voor minderjarigen: velen kennen enkel asiel en hebben hier schrik voor.

TOEGANG TOT TRACING DIENSTEN EN DIENSTEN GESPECIALISEERD IN GEZINSHERENIGING

Velen onder hen hebben alle contact met hun familie verloren. Hen terugvinden en dit contact herstellen is van levensbelang voor hen. Bovendien hebben ze vaak familie in een ander Europees land, die zij misschien zouden willen vervoegen via de Dublin procedure. Nog anderen - en dit geldt voor een groot aantal onder hen - hebben familie in het Verenigd Koninkrijk, waardoor ze misschien aanspraak kunnen maken op gezinshereniging. Deze mogelijkheden onderzoeken kadert in het zoeken naar een oplossing in het belang van het kind en is dus essentieel.

OOG VOOR ONTSPANNING

Het aanbieden van recreatieve activiteiten en basis taalverwerving om hen toe te laten wat meer grip te krijgen op hun situatie. Belangrijk dat dit laagdrempelig is en aangepast aan hun levensritme, want vaak slapen zij tot de middag gezien de totale uitputting en het gebrek aan slaap 's nachts.

EFFICIËNT OPTREDEN DOOR BEVOEGDE DIENSTEN

Indien een jongere zich wenst te signaleren moet er snel en efficiënt worden gereageerd, weliswaar goed begeleid in elke stap.

De aanwezigheid van deze essentiële diensten en actoren ter plaatse in de pre-opvangcentra zou deze jongeren kunnen helpen om open te staan voor en toegang te vinden tot ons Belgische opvangsysteem waar ze anders maar moeilijk mee vertrouwd geraken. De aangeboden hulp komt dan vooral op vraag van de jongeren zelf, met permanenties die een fysieke ontmoeting met de jongere toelaten en waar nodig een doorverwijzing kan gebeuren naar een andere bevoegde dienst. Zo kunnen jongeren ook kennis opdoen over de structuren die buiten het centrum beschikbaar zijn voor hen. Indien er geen fysiek contact mogelijk is, zal de doorverwijzing en de hoop op engagement van de jongere meestal mislukken. Indien die vertegenwoordigers niet al even in persoon met de jongere kunnen samenkomen en een gesprek aangaan over het doel en de reden van de doorverwijzing, zal het wantrouwen zeer groot blijven.

Het is erg belangrijk dat de autonomie van de jongere gerespecteerd wordt; ook al zijn zij minderjarig, zij zijn sinds lange tijd onderweg en hebben geleerd zich uit de slag te trekken in extreme omstandigheden. Daarom is het van belang dat hun capaciteiten erkend worden en dat er gewerkt wordt aan een basisvertrouwen via open, oprechte gesprekken waar hun krachten centraal staan. Door hen zelf mee te laten beslissen en de verschillende groepen toe te laten zelf verantwoording te nemen voor bepaalde zaken, laat je hen de mogelijkheid om een zekere autonomie op te bouwen en de zelfbeschikking te behouden over het eigen leven en toekomst.

2. DAG- EN NACHTOPVANG

Ondanks de grote nood aan opvang voor niet-begeleide minderjarigen, pleiten wij eerder voor een **kleinschalige opvang**. Deze jongeren bevinden zich in een overlevingsmodus, het is essentieel om hen een plek te bieden waar ze tot rust kunnen komen. Velen van hen vertonen tekenen van sterke overprikkeling die sterke gelijkenissen vertonen met het beeld dat we zien bij Autisme Spectrum Stoornissen. Dit is direct gelieerd aan de traumata die ze in hun thuisland en/of onderweg hebben opgelopen. Grote opvanginitiatieven zijn nefast en verergeren de psychische decompensatie vaak. Wij denken dus eerder aan een opvang op maat van jongeren, met een huiselijke sfeer, zonder grote slaapzalen.

Gezien de realiteit waarin ze verkeren, is het belangrijk dat de opvang zowel **overdag als 's nachts beschikbaar** is voor de doelgroep.

De opvang moet zo **vrijblijvend** mogelijk zijn en liefst zo weinig mogelijk gebonden zijn aan voorwaarden die niet stroken met de realiteit waarin de jongeren zich bevinden. Indien dit niet het geval is, zullen er namelijk weinig NBMV's in transit in de opvang willen verblijven.

Het is uiterst belangrijk om **geen loutere "daklozenopvang"** voor minderjarigen te openen. De aangeboden opvang dient voldoende ondersteuning en begeleiding te bieden aan de niet-begeleide minderjarigen in transit. Er dienen zowel opvoeders als een sociale dienst aanwezig te zijn voor zij die in de opvang verblijven. De jongeren die in de opvang verblijven hebben uiteraard ook toegang tot de diensten van het inloopcentrum.

Het zal ook van belang zijn dat dit met de nodige behoedzaamheid gebeurt, zodat de jongere gaandeweg de zekerheid krijgt dat hij/zij zich op een veilige plek bevindt waar hij of zij kan naar terugkeren om te praten en antwoorden te zoeken op de problemen waarmee hij geconfronteerd wordt.

Wat de locatie van de opvang betreft, raden wij aan dat dit zich in **Brussel** bevindt, **centraal gelegen**. Een opvang en een inloopcentrum die moeilijk bereikbaar zijn en zich ver van de gekende plekken bevinden zal niet werken. Zoals eerder vermeld, is de doelgroep bijzonder wantrouwig en moet men dus kort op de bal kunnen spelen.

Doorverwijzing naar deze beschikbare opvangplekken kan best gebeuren door een externe persoon die al een vertrouwensband heeft opgebouwd bij de doelgroep. Op dit moment staat SOS Jeunes bijvoorbeeld in voor het toewijzen van jongeren aan de beschikbare kamers in het Hotel Van Belle.

Toch zien wij een aantal belangrijke vraagstukken die verdere reflectie nodig hebben:

- Hoe lang kan een jongere in de opvang blijven zonder zich volledig te laten signaleren? Indien extreem kwetsbare profielen, wanneer dient men over te gaan tot een (gedwongen) signalement ? Wanneer verliest een jongere zijn plek in deze opvang ? (Hierbij dient bijvoorbeeld rekening gehouden te worden met een onvoorziene afwezigheid door een arrestatie door politie).
- Wij raden aan een opvang te voorzien voor minderjarigen, maar best met enige **flexibiliteit**. In uitzonderlijke situaties, zou de opvang ook toegankelijk moeten zijn voor transitmigranten tot 25 jaar die een minderjarige vergezellen. Zeker in situaties waar het gaat om familieleden of erg jonge NBMV's die weigeren gescheiden opgevangen te worden. Het spreekt voor zich dat er in de opvang speciale aandacht moet zijn voor het observeren van de interacties tussen beiden om deze connectie in kaart te brengen en in geval van problemen in te grijpen.

3. GEEN VERPLICHTE REGISTRATIE BIJ DIENST VOOGDIJ

De toegang tot de pre-opvang moet zo **vrijblijvend** mogelijk zijn en moet losstaan van een verplichting tot signalement van de niet-begeleide minderjarige bij de Dienst Voogdij. In eerste instantie willen deze jongeren dit niet. Indien dit een voorwaarde is, zullen we de doelgroep niet tot in de opvang krijgen waar ze dan trapsgewijs aan hun angst daaromtrent kunnen werken.

We vinden het belangrijk om tijdens het verblijf een begeleidingstraject aan te bieden op maat van de jongere, waar hij/zij correct geïnformeerd wordt over zijn/haar rechten en er toegewerkt kan worden naar een duurzame integratie in het systeem.

Er kan wel gewerkt worden met een minimale registratie van de NBMV, zoals in de meeste bestaande informele opvang. Er kan een identiteitskaart met foto, naam, geboortedatum en nationaliteit gemaakt worden. Verder kan een dossier aangemaakt worden waarin de belangrijkste gegevens bijgehouden worden, zoals de geïdentificeerde kwetsbaarheden, het project, de familieleden, etc.

Er dient ook nagedacht te worden over een **breder systeem tot uitwisseling van gegevens tussen de verschillende partners op het terrein**, mits het respecteren van de wet op privacy. Een gedeelde mobiele applicatie waarin de jongere zelf kan aangeven welke informatie met wie gedeeld kan worden zou een eerste stap kunnen zijn in het tegengaan van verdwijningen.

4. GOEDE SAMENWERKING MET DIENST VOOGDIJ EN FEDASIL

Onze ervaring leert dat, als de niet-begeleide minderjarige in transit uiteindelijk beslist om te integreren in het formele systeem, de zaken ineens snel moeten gaan. Zo dient er een goede samenwerking verder uitgebouwd te worden met de Dienst Voogdij. Eénmaal de jongere zich signaleert, dient het identificatiegesprek zo snel mogelijk plaats te vinden. Bovendien moet hierna de toewijzing van de voogd idealiter ten laatste binnen de week gebeuren. Op dit moment merken wij dat de voogdijtoewijzingen nog steeds weken tot maanden op zich kunnen laten wachten. Dit is zeer nefast voor het opgebouwde vertrouwen en leidt ertoe dat de minderjarige zijn vertrouwen in het volledige systeem verliest en dreigt te verdwijnen.

Eens de jongere zich heeft laten signaleren, pleiten we ervoor dat deze doelgroep ten allen tijde zou kunnen instromen, zonder rekening te houden met kwetsbaarheidscriteria zoals leeftijd. Bovendien zouden er voldoende plaatsen moeten beschikbaar zijn in de OOC's en moet er bij toewijzing rekening gehouden worden met hun profiel. Er zou ook moeten vermeden worden dat deze jongeren naar Sugny gestuurd worden en zou het verbod op GSM gebruik tijdens de eerste week herbekeken moeten worden. We vragen ook dat jongeren op doortocht met een leeftijdswijfel alsnog in eerste instantie in een OOC zouden opgevangen worden, ook bij een dreigende saturatie van het systeem.

5. OPVANG GESCHIEDEN VAN DAKLOZEN EN BIJ VOORKEUR VAN VOLWASSENEN

Onze ervaring leert dat niet-begeleide minderjarigen op doorreis sterk beïnvloed worden door volwassen migranten in transit. De situatie, de perspectieven en de ondersteuning voor volwassenen verschillen nochtans van die van minderjarigen. Het gedeeltelijk scheiden van deze twee groepen kan een belangrijke factor zijn in het creëren van vertrouwen en het toeleiden van de doelgroep naar het bestaande systeem.

Een groot aantal minderjarigen willen niet opgevangen worden met volwassenen of daklozen. Ze worden in de opvanginitiatieven vaak met geweld geconfronteerd door mensen die zelf al veel problemen kennen ten gevolge van hun vlucht en/of reisweg en die psychische problemen hebben al dan niet in combinatie met alcohol en/of middelenmisbruik. We zien in deze gemengde opvanginitiatieven regelmatig een stijging van automutilatie en andere psychische en/of gedragsproblemen bij de minderjarigen.

Maar, zoals eerder beschreven, zijn sommigen vergezeld van een volwassen significante andere of van een familielid zoals bijvoorbeeld een meerderjarige broer of neef in België. De minderjarige wil dan absoluut niet van hen gescheiden worden. Daarom zou het goed zijn om, waar dit aangewezen is - en vooral waar het erg jonge minderjarigen betreft - hen samen te laten blijven, bijvoorbeeld met een leeftijdslimiet van 25 jaar, zodat die band niet wordt verbroken.

6. AANGEPAST AAN HET RITME VAN DE NBMV IN TRANSIT

Het ritme van de NBMV in transit is anders. Deze jongeren vertrekken vaak 's avonds en komen de volgende ochtend terug. Zij slapen overdag vaak tot kort na de middag. Er is dus een kleine tijdsperiode om de doelgroep te bereiken. Bovendien leert de ervaring ons dat de doelgroep soms tijdens de nacht in aanraking komt met de politie en mogelijks een nacht in de cel doorbrengt. In de mate van het mogelijk zou een NBMV in transit zijn plaats in de opvang niet mogen verliezen indien hij één nacht afwezig was.

Verder moeten ook de formele diensten zich kunnen aanpassen aan het ritme van deze doelgroep. De openingsuren van de dispatching zouden verlengd moeten worden, zodat een NBMV in transit nog toegang kan krijgen tot opvang via dispatching tot 17u. Verder zou het uur van aanmelden geen invloed mogen hebben op het krijgen van een al dan niet aangepaste opvangplaats. Er dienen voldoende opvangplaatsen gecreëerd te worden, zodat een NBMV die kwetsbaar is op **elk moment** nog een plek kan krijgen in een adequate opvang.

7. AANDACHT VOOR STRUCTUUR EN ONDERSTEUNING

De niet-begeleide minderjarigen in transit hebben een plek nodig om tot rust te komen in een veilige omgeving, weg van de straat. Binnen de opvang moet er een mogelijkheid zijn om individuele begeleiding te krijgen, waarbij er met elke jongere een apart traject opgebouwd kan worden. Daarbij moet er aandacht zijn voor het opbouwen van vertrouwen, het correct informeren van de jongere en het doorverwijzen van de jongere naar de gepaste diensten.

8. GEKENMERKT DOOR DUURZAAMHEID

De financiering van een pre-opvang met open inloopcentrum moet gekenmerkt worden door **(financiële) duurzaamheid**. Er moet een budget en bijhorend engagement zijn voor meerdere jaren, niet van enkele maanden. Wij zijn ons ervan bewust dat het enige tijd zal vergen voordat de doelgroep vertrouwen zal krijgen in deze nieuwe 'speler'. Indien de financiering maar van korte duur is, zal dit geen duurzaam effect hebben en zal dit mogelijks eerder een nefast effect hebben op het opgebouwde vertrouwen.

9. BIJKOMENDE PISTES

Naast een laagdrempelige pre-opvangplaats voor jongeren in transit, zou er een netwerk kunnen worden opgezet van vooraf geïdentificeerde, gevormde en omkaderde families, die de jongeren kunnen opvangen in een familiale context. Voor de meest kwetsbare en de jongste NBMV die dit wensen, zou dit soort opvang een beter rustpunt kunnen betekenen dan de collectieve opvang. Opvang in familiale context laat toe opnieuw aansluiting te vinden met de 'normaliteit' en zorgt voor hernieuwd vertrouwen, verbondenheid, aansluiting bij een systeem dat door volwassenen wordt gerund en vooral het besef dat zij zich in een zorgzaam en goed milieu bevinden. Hoewel zij zich daar zelf niet altijd van bewust zijn, sluiten al deze dimensies aan bij de noden van minderjarigen, vooral van de jongste, met als aandachtspunt dat net deze noden niet echt kunnen worden beantwoord in collectieve of grootschalige opvanginitiatieven.

Families zouden enkele dagen per week NBMV kunnen opvangen in een institutioneel kader, omkaderd via de pre-opvang actor. Het verstrekken van de nodige en correcte info zou ook daar moeten worden verzekerd, maar zonder dat de familie hier beslissingen gaat nemen voor de jongere.

Een pre-opvang in een familiaal kader kan voor een veiligere context zorgen voor wat betreft het bespreekbaar maken van delicate zaken die niet of moeilijker aan bod kunnen komen in de opvang.

Voor een relatief groot aantal onder hen zal familiale opvang (aanvankelijk) niet aangewezen zijn, het zou te dicht op hun huid komen te zitten en zou kunnen leiden tot nieuwe druk en nieuwe verwachtingen waar ze niet kunnen aan voldoen. Kleinschalige opvangplaatsen blijven dus een absolute noodzaak.

We hebben recent het werkdocument "Les enfants qui dorment, travaillent et/ou passent leur temps dans des rues (Shadow city dwellers/ les citoyens de l'ombre)" van Child Focus kunnen inkijken en stellen vast dat een aantal van hun observaties en aanbevelingen dezelfde zijn als de onze. De doelgroep waarop zij het werkdocument hebben gebaseerd, verschilt wat van de onze, maar we zien toch ook gemeenschappelijkheden tussen beide groepen.

CONCLUSIE

Wij zien een groot aantal NBMV in transit op het Belgisch grondgebied. Deze groep blijft toenemen. Bovendien ontmoeten we steeds jongere kinderen. De meesten van hen hebben het Verenigd Koninkrijk als einddoel. Om die reden willen zij zich niet kenbaar maken bij de overheden en proberen ze onder de radar te blijven, aan de rand van de maatschappij. Dit heeft tot gevolg dat zij hun rechten als minderjarige niet kennen en ze blootgesteld worden aan risico's. Een belangrijk aantal onder hen zouden eventueel, onder de Dublin regeling, aanspraak kunnen maken op gezinshereniging in een ander Europees land, of zelfs in het Verenigd Koninkrijk onder de Britse regelgeving. Het project Xtra Mena heeft onder andere als doel hen over die rechten te informeren en hen toe te leiden naar een duurzame instroom in het bestaande systeem.

Daarnaast willen wij alle actoren die in contact komen met deze doelgroep maximaal sensibiliseren, informeren, vormen en ondersteunen. Om deze informatie up to date te houden hebben we diepgaande contacten en samenwerkingsverbanden met organisaties in onder andere het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zoals bijvoorbeeld Safe Passage, UNHCR, Refugee Council, enz.

We merken dat jongeren in transit, door het specifieke parcours dat zij afleggen en hun situatie in België, zich in een overlevingsmodus bevinden die hen niet toelaat aan hun basisbehoeften te voldoen, wat nochtans een eerste voorwaarde is om hen in staat te stellen om alle informatie die ze ontvangen op te nemen en te integreren. Daarom zijn wij van mening dat een **pre-opvangplaats** waar zij tot rust kunnen komen en over hun toekomst kunnen nadenken **essentieel** is voor die NBMV die sinds maanden/jaren onderweg zijn. Zo kunnen zij eventueel met een nieuwe basis starten. In een verantwoordelijke maatschappij is het niet aanvaardbaar dat tientallen niet-begeleide minderjarigen de nacht op straat zouden moeten doorbrengen.

De regels voor de pre-opvang moeten evenwel duidelijk zijn en er dient rekening te worden gehouden met het specifieke profiel van dit doelpubliek, dat nood heeft aan een laagdrempelige plek waar ze zich welkom voelen.

Pre-opvang beantwoordt aan de erkenning van een aantal rechten uit de internationale conventie voor de rechten van het kind, zoals het recht op informatie en het recht op inspraak. Het eerste recht is een voorwaarde om het tweede recht toegankelijk te maken, wat wil zeggen dat zij moeten beschikken over de correcte info om mee te kunnen beslissen over de juiste richting van hun toekomst of, waar dit pertinent is, opgenomen te worden in een systeem ter bescherming. Dit is de juiste manier om de belangen van de minderjarige voorop te stellen, zoals dit ook is vastgelegd in de conventie. **De overheid zou meer aandacht voor deze kwetsbare groep moeten hebben;** zij zijn immers in volle ontwikkeling. Hen een welkom gevoel geven door hen uit de marge te halen en hen proberen te integreren in de maatschappij zou in het belang van de minderjarige zijn, maar ook in het belang van de overheid.

Het feit dat deze jongeren zich (aanvankelijk) niet willen laten signaleren, heeft als ernstig gevolg dat ze geen toegang hebben tot opvang zoals voorzien in de wet. Dit vormt een probleem. Het gevolg is dat vele minderjarigen op straat slapen terwijl ze net nood hebben aan een passend antwoord op hun basisbehoeften. **Het feit dat ze minderjarig zijn, zou voldoende moeten zijn om aan deze noden tegemoet te moeten komen.** Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft meermaals gestipuleerd dat landen de verplichting hebben deze minderjarigen te beschermen en onder hun hoede te nemen, (onder andere in het arrest Khan vs Frankrijk, CEDH 28 februari 2019⁷), zonder het hanteren van beperkende criteria. Het Hof baseert zich daarbij op art 20 van Het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind⁸ en op artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens⁹.

Bijkomend merken wij op het terrein dat dit **dringend** is. Er blijven NBMV op doortocht toestromen en zij melden dat er heel wat minderjarigen nog onderweg zijn, vaak nog jonger.

Wij verwachten bijgevolg een toestroom aan NBMV in de zomer en het najaar van 2021 terwijl de opvangplaatsen nu al ontoereikend zijn, waardoor er velen op straat zullen moeten slapen. Met de bijkomende instroom zal de situatie snel onhoudbaar worden. Daarom dient er nu te worden gehandeld, vooraleer de situatie erger wordt. Eén van de manieren om dit aan te pakken zou er in bestaan een vertrouwensband op te bouwen met de NBMV die zich op dit moment reeds op Belgisch grondgebied bevinden, om zo sneller contacten te kunnen leggen met de nieuwkomers.

Naast de pre-opvang plannen wij enerzijds om verder in te zetten op outreaching om zo op een meer systematische wijze met dit uiterst kwetsbaar publiek in aanraking te kunnen komen. Anderzijds willen we blijven de actoren op het terrein gepast sensibiliseren, informeren en vooral vormen over deze specifieke thema's.

DANKWOORD

Dit rapport werd geschreven door de medewerkers van het project Xtra MENA van CAW Brabantia - antenne Caritas International :

- Manou Ballyn - projectverantwoordelijke
- Jeanne Nechelput - projectmedewerker
- Laurence Bruyneel - coördinatie NBMV (voogdij en projecten)

Wij danken graag de vele partners op het terrein voor hun dagelijkse ondersteuning aan de kwetsbare doelgroep en hun inbreng voor dit rapport, in het bijzonder danken wij Fedasil, Dienst Voogdij, SOS Jeunes, Artsen Zonder Grenzen, Dokters van de Wereld, BXLRefugees, Croix-Rouge de Belgique, CAW Brussel, politie en vele anderen. Bedankt aan Nastasia Anzad voor het ontwerpen van de video.

REFERENTIES

¹ MYRIA (Centre fédéral Migration), La Belgique, une étape vers le Royaume-Uni, MyriaDoc 10 (janvier 2020), p. 15

² Ibid., p. 14

³ Artikel 5 van de Programmawet (I) (art. 479) – Titel XIII – Hoofdstuk VI : Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, B.S. 31 december 2012, p. 58686

⁴ Artikel 61/14 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, B.S. 31 december 1980, p. 14584

⁵ MYRIA (Centre fédéral Migration), op. cit., p. 14

⁶ CAW Brussel, Niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in de Brusselse daklozenopvang: nood aan aangepaste opvang en begeleiding, maart 2019, p. 12

⁷ Khan v. France (no. 12267/16), 28 Februari 2019

⁸ Verdrag inzake de rechten van het kind, aangenomen in New York op 29 november 1989, goedgekeurd bij de Akte van 25 november 1991, B.S., 17 januari 1992.

⁹ Europees Verdrag voor Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, ondertekend te Rome, op 4 november 1950

CONTACT

XTRA MENA

CAW Brabantia - Caritas International

xtramena@caritasint.be

0490 / 42 73 76

Liefdadigheidsstraat 43 - 1210 Brussel

Noch de auteurs, noch CAW Brabantia of Caritas International kunnen aansprakelijk worden gesteld voor de gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van deze informatie, aangezien dit een snel wijzigend fenomeen betreft.

BRABANTIA

SERVICE SOCIAL

caritas

international.be

Met de steun van

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR
DE OPVANG VAN ASIELZOEKERS

XTRA MENA

EEN PROJECT TER ONDERSTEUNING VAN NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN (NBMV) OP DOORTOCHT OF IN TRANSIT

BENADEREN INFORMEREN ONDERSTEUNEN ORIENTEREN

Van minderjarigen

Op maat

Door middel van :

- Individuele gesprekken
- Groepssessies met peers
- Bemiddeling voor adequate opvang en zorg
- Correcte informatie en adequate doorverwijzing
- Inzetten van interculturele bemiddelaars

SENSIBILISEREN INFORMEREN VORMEN ONDERSTEUNEN

Van alle betrokkenen

Op maat

Door middel van :

- Werkgroepen
- Vormingsaanbod
- Video
- Brochure
- Helpdesk
- Visibiliteit
- Netwerken

PERSPECTIEVEN

Aanzet tot voorstel van aparte opvang van deze uiterst kwetsbare doelgroep

Deze doelgroep blijvend op de agenda zetten van beleidsmakers, jeugdhulp, Steden en Gemeenten, ...

CONTACT: XTRAMENA[at]CARITASINT.BE

BRABANTIA
SERVICE SOCIAL

caritas
international.be

Met de steun van

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP VOOR
DE OPVANG VAN ASIELZOEKERS